

UNIVERSITATEA 1 DECEMBRIE 1918 ALBA IULIA
FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE SOCIALE
PSIHOPEDAGOGIA EDUCAȚIEI TIMPURII ȘI A ȘCOLARITĂȚII MICI

ROLUL ACTIVITĂȚILOR DIN GRĂDINIȚĂ ÎN DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR EMOȚIONALE ȘI SOCIALE LA PREȘCOLARI

Coordonator științific:

Prof.univ.dr.

Voiculescu Florea

Student masterand:

COSMA DELIA MARIA

MODULE CU
CONTRIBUȚIE
IMPLICITĂ INDIRECTĂ

Metode de cercetare calitativă – Elaborarea și interpretarea ghidului de interviu.

Proiectarea educațională a activităților cu grupa/clasa de elevi. - Proiectul de activitate integrată aplicat în etapa experimentală.

Managementul proiectelor de cercetare în educație - Proiectul de cercetare, *cercetare calitativă și cantitativă, cercetare experimentală, Grila de observare*

Docimologie și evaluare. Docimologie – perspective comparative. Elaborarea, aplicarea și evaluarea testului emoțiilor.

MODULE CU CONTRIBUȚIE
IMPLICITĂ DIRECTĂ

Managementul proceselor psihice în copilărie. Constructivismul social, învățarea prin imitație.

Didactica activităților de educație timpurie și a școlarității mici – Strategii didactice, forme de organizare, categorii de activități de învățare, categorii și variante de lecții.

MODUL CE SUBSUMEAZĂ TEMA

Studii aprofundate de psihologia dezvoltării la copil și școlarul mic – Dezvoltarea socială și emoțională.

Managementul relațiilor interpersonale în copilărie. Relații de intercunoaștere, de intercomunicare, relații socio-afective preferențiale, relații de influențare, relații de acomodare, de asimilare, de stratificare și de alienare.

TEMA:
ROLUL ACTIVITĂȚILOR DIN GRĂDINIȚĂ
ÎN DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR
EMOȚIONALE ȘI SOCIALE LA
PREȘCOLARI

Concepte cheie ale temei:

Dezvoltare socială, emoțională, socializare, activitate instructiv-educativă, inteligența emoțională, agenți de socializare.

I. Preșcolariitatea
Caracteristici ale dezvoltării copilului preșcolar.

- 1.1. Dezvoltarea fizică;
- 1.2. Dezvoltarea psihică;
  - 1.2.1. Stadiialitatea și etapele dezvoltării psihice;
  - 1.3. Dezvoltarea afectivă;
- 1.4. Dezvoltarea lingvistică;
- 1.5. Dezvoltarea socială;

II. Inteligența Emoțională

- 2.1. Inteligența emoțională. Delimitări teoretice;
- 2.2. Inteligența emoțională scăzută. Cauze și efecte;
- 2.3. Educarea inteligenței emoționale.

III. Dezvoltarea socială

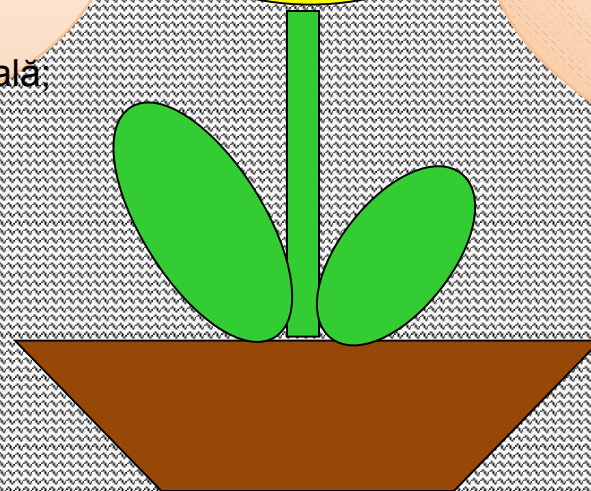
- 3.1. Dezvoltarea socială. Repere teoretice;
- 3.2. Importanța agenților de socializare în dezvoltarea socială a preșcolarului;

**ROLUL
ACTIVITĂȚILOR DIN
GRĂDINIȚĂ ÎN
DEZVOLTAREA
ABILITĂȚILOR EMOȚIONALE
ȘI SOCIALE LA
PREȘCOLARI**

V. Prelucrarea datelor.
Prezentarea și interpretarea rezultatelor obținute.

IV. Cercetare

- 4.1. Design-ul cercetării;
- 4.2. Realizarea cercetării;
  - 4.2.1. Etapa preexperimentală;
  - 4.2.2. Etapa experimentală;
  - 4.2.3. Etapa postexperimentală;

CUPRINS

RELATIA TEMEI CERCETĂRII CU ALTE CONCEPTE CHEIE DIN DIFERITELE MODULE ALE PROGRAMULUI DE STUDII. HARTĂ CONCEPTUALĂ

ROLUL ACTIVITĂȚILOR DIN GRĂDINIȚĂ ÎN DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR EMOTIONALE ȘI SOCIALE LA PREȘCOLARI. HARTĂ CONCEPTUALĂ

INTRODUCERE

CAPITOLUL I. PREȘCOLARITATEA. CARACTERISTICI ALE DEZVOLTĂRII COPILULUI PREȘCOLAR

CAPITOLUL II. INTELIGENȚA EMOTIONALĂ

CAPITOLUL III. DEZVOLTAREA SOCIALĂ

CAPITOLUL IV. CERCETARE

CAPITOLUL V. PRELUCRAREA DATELOR. PREZENTAREA ȘI INTERPRETAREA REZULTATELOR OBTINUTE

CONCLUZII

ANEXE

BIBLIOGRAFIE

ARGUMENT

Prin prezenta lucrare am dorit să evidențiem importanța activităților din grădiniță în dezvoltarea abilităților emoționale și sociale a preșcolarului, abilități care îl determină pe copil să fie capabil să trăiască în asocieră permanentă cu ceilalți, să fie capabil de relații prietenoase și, în special, să dorească să întrețină legături cu semenii săi.

NOȚIUNI TEORETICE

În abordarea primei părți a lucrării au fost utilizate conținuturi cu privire la caracteristicile dezvoltării specifice vârstei preșcolare.

De asemenea, lucrarea de față aprofundează problematica *inteligenței emoționale*, descrisă de Ioan Neacșu ca fiind, *capacitatea de a recunoaște propriile emoții, de a gestiona aceste sentimente, de a se automotiva și de a se transpune în locul altor persoane.* (Neacșu, Ioan, (2010), *Introducere în psihologia educației și a dezvoltării*, Editura Polirom, Iași, p. 215).

S-au conturat trei mari direcții în definirea IE, reprezentate de:

1. *Mayer și Salovey* au pus în evidență mai multe niveluri ale formării IE, și anume: *evaluarea perceptivă și exprimarea emoției, facilitarea emoțională a gândirii, înțelegerea, analiza emoțiilor, utilizarea cunoștințelor emoționale și reglarea emoțiilor pentru a provoca creșterea emoțională și intelectuală.* (Roco, Mihaela, (2004), *Creativitate și inteligența emoțională*, Editura Polirom, Iași).

2. *Reuven Bar-on*, în cadrul celei de-a doua versiuni de tratare a IE, grupează componentele emoționale astfel: *aspectul intrapersonal, aspectul interpersonal, adaptabilitatea, controlul stresului și dispoziția generală.* (Roco, Mihaela, (2004), *Creativitate și inteligența emoțională*, Editura Polirom, Iași).

3. *Daniel Goleman* sintetizează paradigma IE în cinci concepte, care pot fi supuse dezvoltării prin educație: *conștiința de sine, stăpânirea de sine, motivația, empatia și aptitudinile sociale.* (Neacșu, Ioan, (2010), *Introducere în psihologia educației și a dezvoltării*, Editura Polirom, Iași).

REALIZAREA CERCETĂRII

SCOPUL CERCETĂRII:

Dezvoltarea abilităților emoționale și sociale la preșcolari prin activități educative în grădiniță.

1. Cuantificarea nivelului inteligenței emoționale la preșcolarii

implicați în cercetare;

2. Inițierea unui program de activități educative prin joc bazat pe stimularea

abilităților emoționale și sociale;

3. Inițierea unui program de activități educative prin povești specifice vârstei preșcolare în vederea depășirii blocajelor

emoționale și de reducere a tensiunilor.

1. Se presupune că utilizarea în grădiniță a unor jocuri și basme adaptate vârstei preșcolare conduc la dezvoltarea abilităților emoționale și sociale.

VARIABILA INDEPENDENTĂ:

Implementarea unui program formativ de educare emoțională prin joc și basme adaptate vârstei preșcolare.

VARIABLE DEPENDENTE:

- Nivelul de dezvoltare al capacităților de exprimare verbală și nonverbală a dorințelor, sentimentelor, trăirilor.

METODE DE CERCETARE

Metodele și mijloacele de cercetare utilizate:

- în etapa pre-experimentală: *metoda observației și testul emoțiilor,*
- în etapa post-experimentală: *interviul adaptat vârstei preșcolare și reluarea grilei de observație și a testului emoțiilor.*

ESANTIONUL DE SUBIECTI:

În cadrul cercetării s-a propus studierea unui număr de 20 de preșcolari de vârstă cuprinsă între 5-7 ani.

1. ETAPA PRE-EXPERIMENTALĂ - s-au colectat date cu privire la nivelul de dezvoltare al abilităților emoționale și sociale

Utilizând *metoda observației* am apelat la următorii indicatori observaționali:

- Capacitatea de a solicita ajutor;
- Capacitatea de a depăși conflicte, cu ajutor din partea adultului;
- Gradul de cooperare cu colegii în realizarea unor sarcini;
- Gradul de implicare al copiilor în activitățile cerute;
- Capacitatea de a oferi ajutor.

Grilă de notare:

1- deloc; 2- slab; 3- mediu; 4- P; 5- F.P

Testul emoțiilor. Itemii cuprinși solicită recunoașterea și denumirea emoțiilor fundamentale și secundare pe baza imaginilor.

2. ETAPA EXPERIMENTALĂ - Cuprinde implementarea unui program formativ de educare emoțională prin joc și basme realizat asupra eșantionului. Programul este structurat pe opt sesiuni de dezvoltare a IE.

SESIUNEA 1. Cubul emoțiilor

Scop: Conștientizarea și exprimarea verbală a emoțiilor în situații întâlnite.

SESIUNEA 2. Trenulețul poveștilor

Scop: Recunoașterea și exprimarea emoțiilor în poveștile cunoscute și în contexte reale de viață.

SESIUNEA 3. Inima zdrobită

Scopul: Identificarea modului în care comportamentul nostru afectează sentimentele celorlalți.

SESIUNEA 4. Broscuța Tobias ne învață cum să fim super broscuțe!

Scopul: Capacitatea de depășire a blocajelor emoționale și de reducere a tensiunilor dintre preșcolari.

SESIUNEA 5. Ami ne învăță să fim responsabili!

Scop: Dezvoltarea autonomiei și responsabilizarea copilului față de propriul comportament.

SESIUNEA 6. Copacul prieteniei!

Scop: Creșterea nivelului de dezvoltare a capacității de cooperare între preșcolari în cadrul activităților de joc și educative.

SESIUNEA 7. Lucian Licurici, învăță să lumineze!

Scopul: Creșterea capacității de adaptare și integrare a preșcolarului la cerințele educaționale și sociale specifice mediului curricular al grădiniței.

SESIUNEA 8. Ridichea uriașă!

Scopul: Dezvoltarea empatiei la preșcolari în cadrul relaționării interpersonale.

3. ETAPA POST-EXPERIMENTALĂ

Prima variabilă supusă observației este *capacitatea preșcolarului de a solicita ajutor*.

Din datele prezente mai jos putem observa un număr semnificativ de preșcolari încadrați, în prima fază a observației, ca având un nivel *mediu* al capacității de a solicita ajutor, iar în faza post expunerii seriei de activități de educare emoțională, numărul acestora a scăzut, în favoarea creșterii numărului celor din categoria nivel *puternic* și *foarte puternic* de a solicita ajutor.

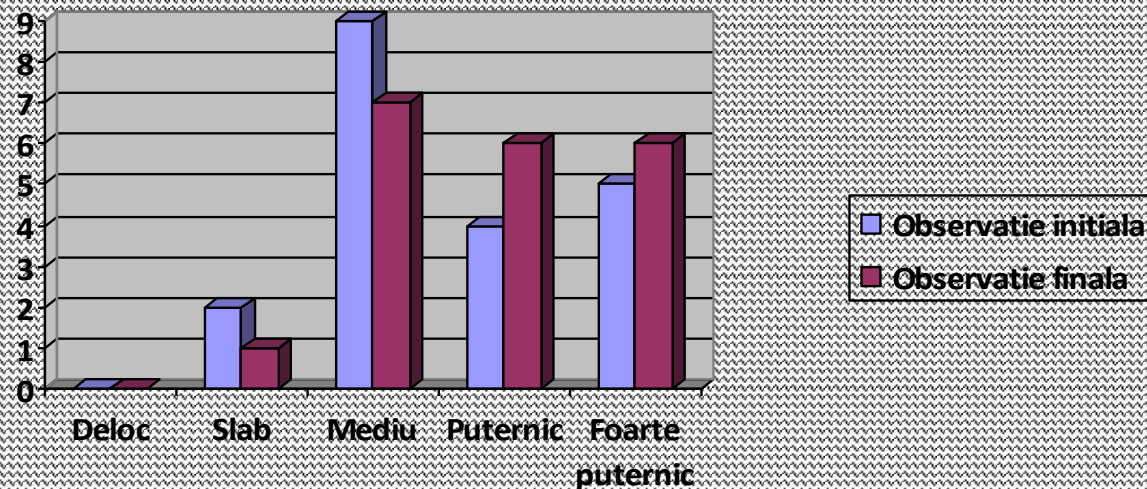

Fig. 1. Observație inițială și finală asupra capacității copiilor de a solicita ajutor.

O variabilă urmărită este *capacitatea de a depăși conflictele, cu ajutor din partea adultului*. În observația inițială, 12 preșcolari au fost identificați ca dispunând de această capacitate la un *nivel puternic și foarte puternic*, urmând ca în observația finală numărul acestora să crească la 16, 9 având un *nivel puternic și 7 foarte puternic*. Observarea copiilor ca având această capacitate la nivel *slab și mediu* a scăzut, urmând ca nivelele *puternic și foarte puternic* să crească semnificativ.

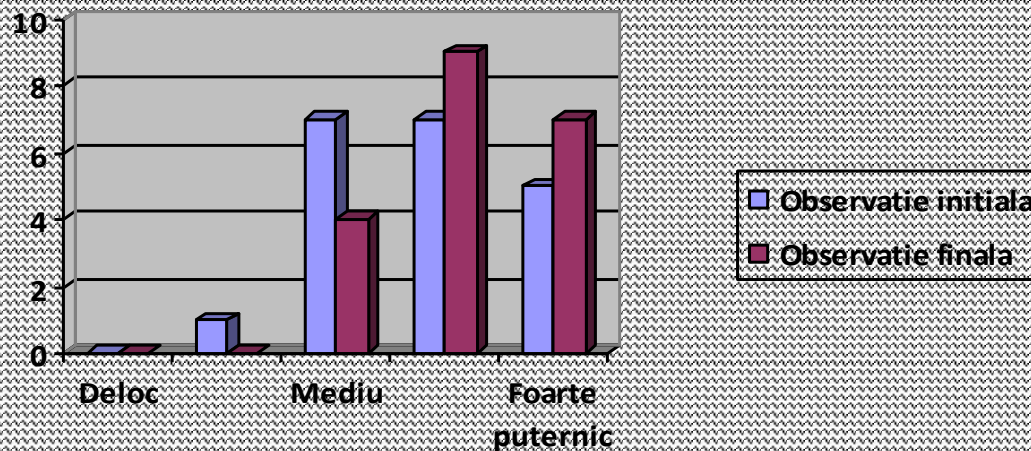
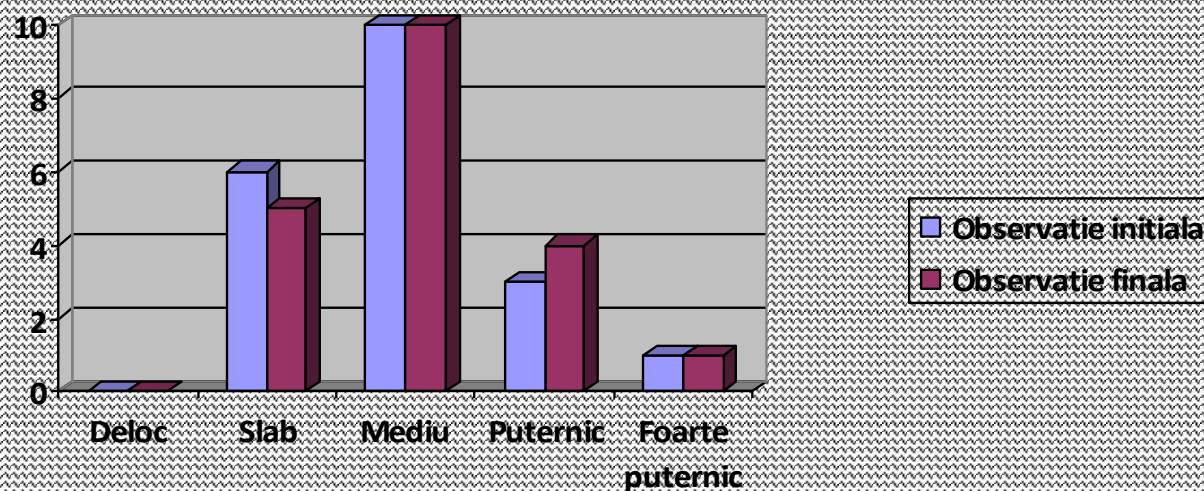

Fig. 2 Observație inițială și finală asupra capacității copiilor de a depăși conflicte, cu ajutor din partea adultului.

În analiza *gradului de cooperare cu colegii*, se observă o aproximativă constantă a numărului de preșcolari din cele două observații, grupați la nivelurile *slab* și *mediu*. Dezvoltarea acestei capacități de cooperare s-a dovedit a necesita un program de activități mai complex, elaborat pe o perioadă mai lungă de timp, pentru a da rezultate în comportamentul preșcolarului.

Fig. 3. Observație inițială și finală asupra gradului de cooperare cu colegii în realizarea unor sarcini

O altă variabilă urmărită în grila de observație este *gradul de implicare a copiilor în activitățile cerute*.

Graficul prezent ilustrează datele identificate în tabelul anterior, arătând cum, în etapa inițială a observației, din totalul de 20 de preșcolari 15 au fost clasificați ca având un grad puternic și foarte puternic de implicare în activitățile cerute, urmând o creștere de 17 preșcolari în etapa finală. Aceste date ne arată că preșcolarii dau dovadă în cea mai mare parte de spirit de cooperare în activitățile cerute.

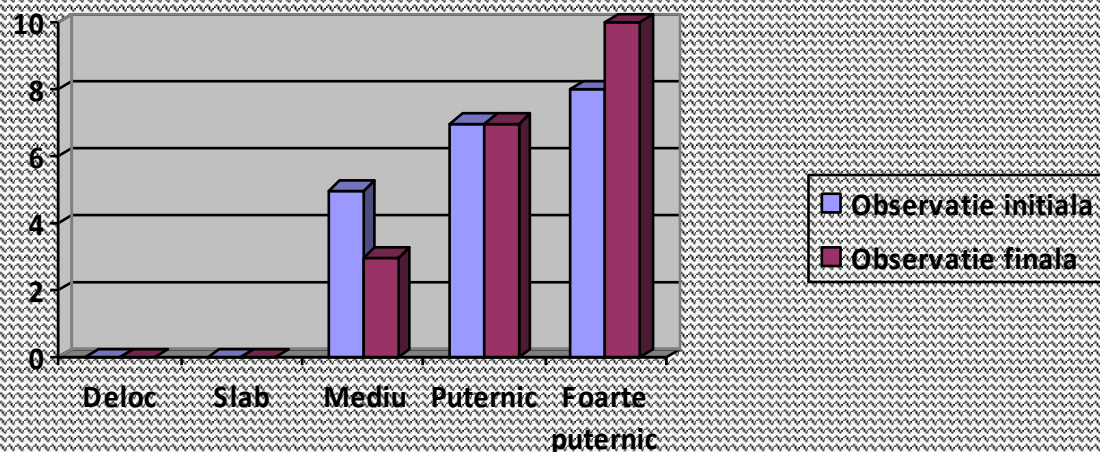

Fig. 4. Observație inițială și finală asupra gradului de implicare al copiilor în activitățile cerute

Pentru dimensiunea, *capacitatea de a oferi ajutor, de a empatiza cu colegii*, în prima parte a observației au fost clasificați la nivelul slab 4 preșcolari, din totalul de 20, iar în cea de-a doua observație, au fost identificați doar 2 preșcolari la acest nivel. În urma parcurgerii activităților didactice, a crescut numărul preșcolarilor de la 6 la 7 pentru nivelul puternic, ceea ce arată importanța expunerii copiilor la activități ce stimulează sentimentul de întraajutorare.

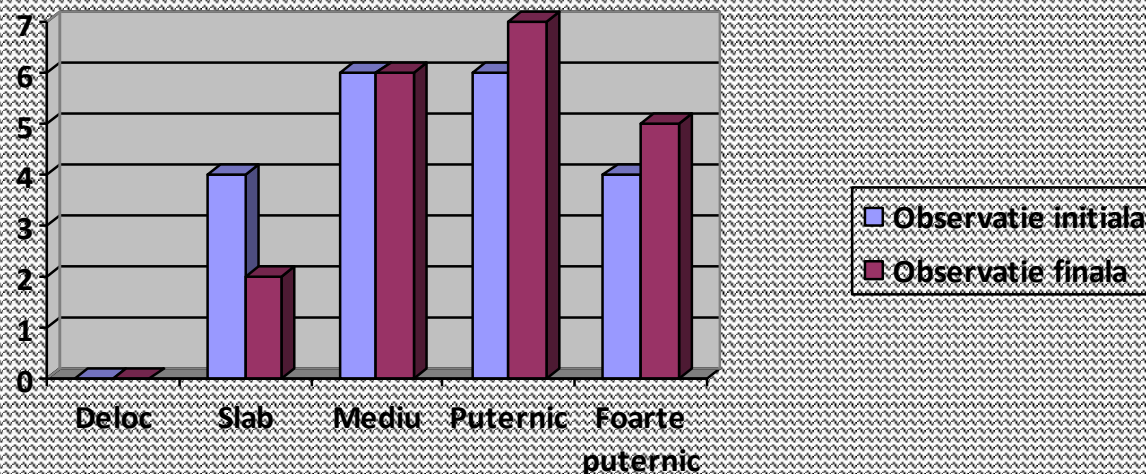

Fig. 5. Observație inițială și finală asupra capacității copiilor de a oferi ajutor, empatie

TESTUL EMOȚIILOR

Fiecare preșcolar a fost pus în fața figurilor ilustrative cerându-i-se să aleagă figura care exprimă bucurie, și respectiv toate celelalte stări, pe rând.

În faza de examinare finală, 14 din 20 preșcolari identifică corect figura care exprimă sentimentul de *mirare*, rămânând doar 6 preșcolari care au ales alte figuri, asociate altor sentimente.

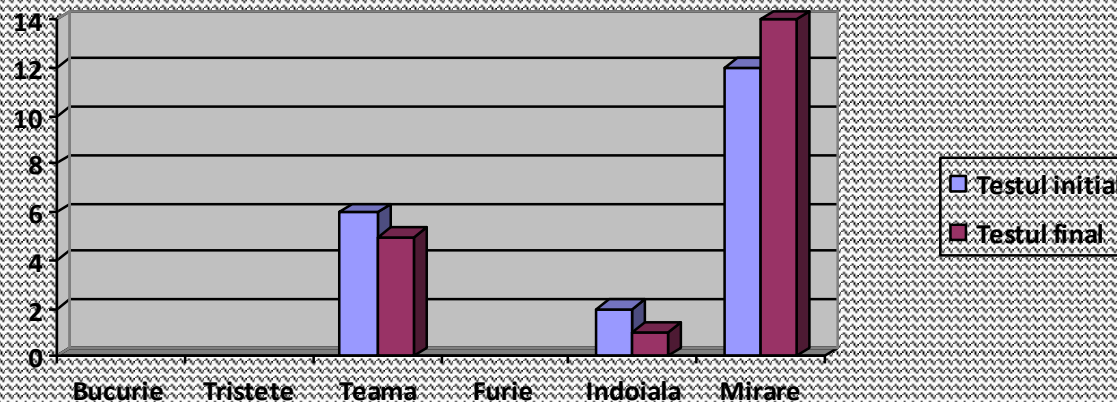

Fig. 8. Identificarea sentimentului de mirare

Asemenea cazului anterior și identificarea emoției de *furie* pune probleme preșcolărilor.

Ilustrând datele prezente, graficul arată totodată faptul că, în etapa finală a examinării, 18 preșcolarii din totalul de 20, ajung să identifice corect figura asociată sentimentului de *furie*.

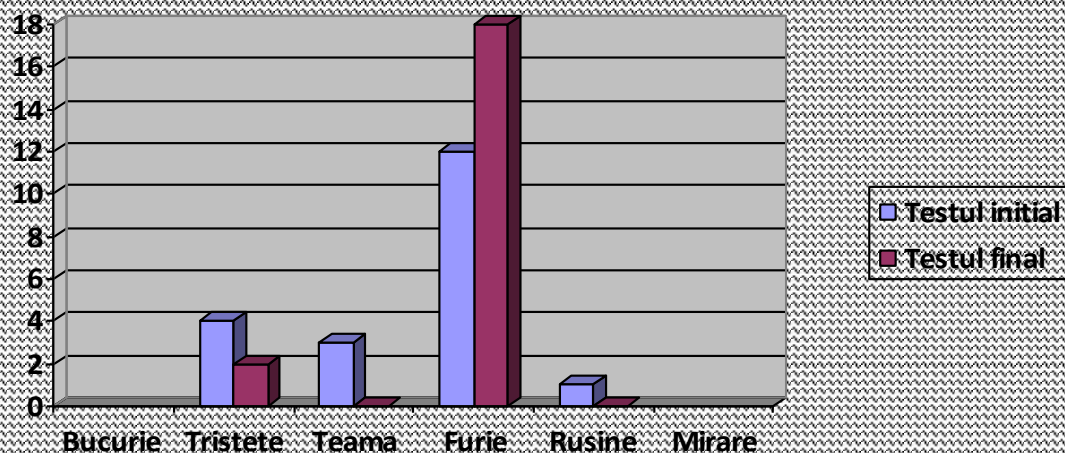

Fig. 9. Identificarea sentimentului de furie.

Figura asociată emoției de *teamă* este confundată în 5 cazuri din 20 cu figura sentimentul de *furie*, în 3 cazuri cu figura sentimentului de *rușine* și în 2 cazuri cu figura sentimentului de *mirare*.

Conform graficului, în cea de-a doua etapă a testării, s-au înregistrat doar 5 răspunsuri greșite, din 20. Astfel, după participarea preșcolarilor la activitățile planificate să îi ajute în identificarea stărilor emoționale, aceștia au răspuns corect în cea mai mare parte. În doar 5 cazuri sentimentul de *teamă* a fost din nou confundat cu cel de *furie*.

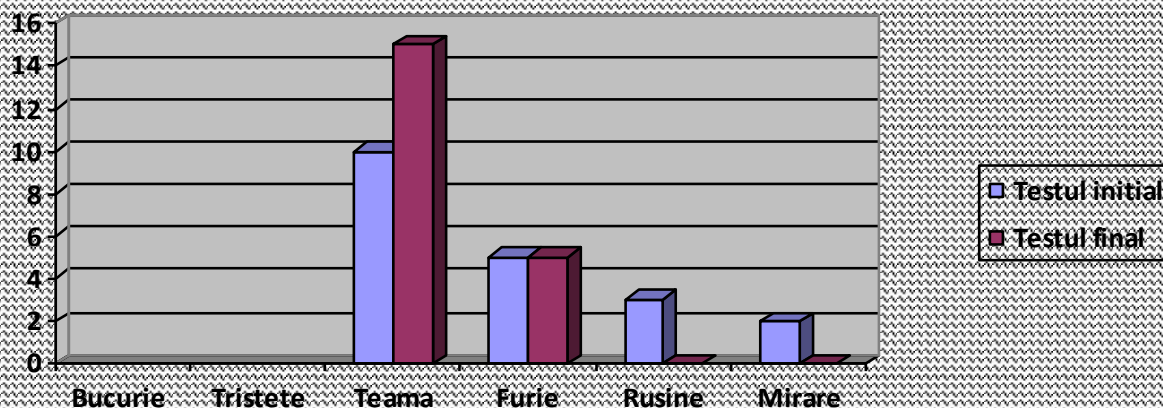

Fig. 10. Identificarea sentimentului de teamă

Pentru constatarea efectelor celor opt sesiuni de dezvoltare emoțională a fost aplicat un *interviu adaptat preșcolarilor* participanți la programul de intervenție formativă cu scopul de a surprinde efectele pe care implementarea sesiunilor educative a avut-o asupra lor și ca mijloc de analiză calitativă a acestor efecte.

Din întrebarea nr. 4 (*Ce ar putea să facă un copil trist sau furios ca să nu mai fie așa?*) se constată că pentru a găsi o modalitate eficientă de rezolvare, copiii apelează la:

- activități relaxante (*să se joace prin iarbă*),
- schimbarea gândurilor (*să se gândească la altceva*),
- relaționare afectivă (*să strângă în brațe pe mami*),
- îndepărtarea vinovăției (*să își ceară iertare, să recunoască că a greșit*).

Adresând întrebarea nr. 5 (*Dacă din greșeală ai stricat lucrarea colegului cu care stai la masă, ce faci?*) Se observă din răspunsuri o atitudine de responsabilitate (*îmi cer scuze*) și de empatie (*îl ajut să facă o lucrare din nou, sterg cu guma de sters*).

CONCLUZII

Ipoteza cercetării a fost următoarea: Se presupune că utilizarea unor jocuri și basme adaptate vârstei preșcolare conduc la dezvoltarea abilităților specifice inteligenței emoționale și a socializării.

În urma analizei rezultatelor cercetării noastre, putem afirma că ipoteza a fost validată, dar nu în întregime, datorită numărului mic de activități educative. Pentru o dezvoltare complexă a acestor abilități se impune educarea lor pe durata întregului parcurs în grădiniță. Însă nu anulăm în totalitate influența activităților realizate în prezenta cercetare de-a lungul celor trei luni, deoarece în comportamentele urmărite cu ajutorul grilei de observare precum: *capacitatea de a solicita ajutor, capacitatea de a depăși conflictele, cu ajutor din partea adultului* s-au înregistrat îmbunătățiri după parcurgerea programului educativ.

În urma aprofundării acestei teme se recomandă instituțiilor autorizate *introducerea Educației Rațional-Emotive în Curriculum-ul la Decizia Școlii*. Această educație va conduce la un climat relațional benefic cadrelor didactice, familiilor eleviilor, dar mai ales celor supuși educației.

BIBLIOGRAFIE

1. Birch, Ann, (2000), *Psihologia dezvoltării*, Editura Tehnica, București.
2. Bonchis, Elena, (2000), *Dezvoltarea umană – aspecte psiho-sociale*, Editura Imprimeriei de Vest, Oradea.
3. Botis, Adina, Mihalca, Loredana, (2007), *Despre dezvoltarea abilităților emoționale și sociale ale copiilor, fete și băieți, cu vârsta până în 7 ani. Ghid pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar*.
4. Bulgaru, Maria, (2003), *Sociologie. Manual. Vol. II*, Editura CE USM, Chișinău.
5. Ciofu, Carmen, *Interacțiunea părinți-copil*, (1998), Editura Științifică și enciclopedică, București.
6. Cosmovici, Andrei, (1996), *Psihologie generală*, Editura Polirom, Iași.
7. Crețu, Tinea, (2005), *Psihologia vârstelor*, Editura Polirom.
8. Cucos, Constantin, (1999), *Educația religioasă*, Editura Polirom, Iași.
9. Dumitrana, Magdalena, (2000), *Copilul, Familia și grădinița*, Editura Compania, București.
10. Gardner, Howard, (2006), *Inteligențe multiple. Noi orizonturi*, Editura Sigma, București.
11. Goleman, Daniel, (2001), *Inteligența emoțională*, Editura Curtea Veche, București.
12. Harwood, Robin; Miller, A., Scott; Vasta, Ross, (2010), *Psihologia copilului*, Editura Polirom, Iași.
13. Muntean, Ana, (2006), *Psihologia dezvoltării umane*, Editura Polirom, Iași.
14. Neacșu, Ioan, (2010), *Introducere în psihologia educației și a dezvoltării*, Editura Polirom, Iași.
15. Neculau, Adrian, (1996), *Psihologie socială. Aspecte contemporane*, Editura Polirom.
16. *** Piaget, Jean, *Revista „Învățământului Preșcolar”*, nr. 3-4/1997, 1970.
17. Roco, Mihaela, (2004), *Creativitate și inteligența emoțională*, Editura Polirom, Iași.
18. Sion, Gratiela, (2007), *Psihologia Vârstelor*, ediția a IV-a, Editura FUNDATIEI ROMANIA DE MAINE, București.
19. Stănculescu, Elisabeta, (1997), *Sociologia educației familiale*, Editura Polirom, Iași.
20. Stănculescu, Elena, (2008), *Psihologia educației. De la teorie la practică*, Editura Universitară, București.
21. Sălăvăstru, Dorina, (2004), *Psihologia educației*, Editura Polirom, Iași.
22. Stein J. Steven, Book E. Howard, (2003), *Forța inteligenței emoționale. Inteligența emoțională și succesul vostru*, Editura Allfa, București.
23. Schiopu, Ursula, *Psihologia copilului*, (2009), Editura România Press, București.
24. Vernon, Ann, *Programul PASAPORT PENTRU SUCCES în Dezvoltarea Emoțională, Socială, Cognitivă și Personală a copiilor din clasele I-V*, Editura RTS, Cluj-Napoca.
25. Verza, Emil; Verza, Florin Emil, *Psihologia vârstelor*, (2000), Editura PRO HUMANITATE, București.
26. Vincent, Rose, *Cunoașterea copilului*, (1972), Editura Didactică și Pedagogică, București.
27. Waters, Virginia, (2003), *Povești raționale pentru părinți și educatori*, Editura ASCR, Cluj-Napoca.

**VĂ MULTUMESC
PENTRU
ATENȚIA ACORDATĂ!**